

BASIN DUYURUSU

Yapı denetimi giderek amacının dışına çıkıyor. Denetimli, güvenli, kaliteli bir yapı üretiminin yapılması sorun olmayı sürdürüyor. Belediyeler Yapı Denetim Kuruluşları'na ait paraları amaç dışı kullanarak ödemiyor. Bu durum Yapı Denetim Kuruluşlarının hizmet üretimini ve denetimini engelliyor.

Güvenli yapı üretimi ve yapı denetimi konusu, ülkemizin önemli sorunlarından biridir.

1999 depremlerinden sonra toplumca yaşadığımız felaketten çıkardığımız ders, yapı üretim sürecinin yeterince denetlenmemiş olmasıdır. Depreme dayanıklı ve güvenli yapılar üretebilmek ancak ciddi bir yapı denetimi ile olanaklıdır. Önce 595 sayılı “**Yapı Denetim Kararnamesi**”, arkasından da 4708 sayılı “**Yapı Denetimi Yasası**” ile **19 ilde** yeni bir uygulama başlatıldı.

4708 sayılı Yapı Denetim Yasası, kendi içinde bir takım eksiklikler taşımış olmasına karşın, yapı denetiminin önemini güncelleştirme bakımından başlı başına bir kazanım olarak gündeme gelmiştir.

19 ilimizde gündemdeki yerini koruyan bugünkü yapı denetimi uygulaması, dokuz yıllık bir uygulamadan sonra her şeyin yeni baştan değerlendirilmesini gerektirecek kadar ciddi problemler doğurmaya başlamıştır.

Gelinen nokta itibarıyla yapı sektöründe varolan paydaşların önemlice bir kısmının rahatsızlığı ve **denetime yönelik denetimsizlik** bir kez daha gündeme gelmiştir.

Bugün, ilgili idareler (**Belediyeler**) başta olmak üzere, kendi adına yapılan denetim hizmetlerinin önünü açmaları gerekirken, **sorunun odak noktası** olmaya başlamışlardır.

Ayrıca **denetleyenin değil de, denetlenenin belirleyici olduğu, denetleyenin etkisiz kaldığı bir sisteme doğru önemli ölçüde bir yönelmenin olduğu görülüyor.** Yine bugünlerde, **Yapı Denetim Yasası'nın** tıkandığı, amacından saptığı, işlevselliğini yitirdiği sıkça ifade edilmeye başlanmıştır.

Yapı Denetim Yasası'nın temel amacının güvenli, sağlıklı, konforlu ve kaliteli yapı üretilmesi olduğu dikkate alındığında, amaca uygun bir yapı üretiminin yapılamamasının nedenini sorgulamak gerekir. **Sistemin bütün aktörleri, denetçiler, denetim firmaları, odalar, merkezi ve yerel yönetimler, mal sahipleri ve müteahhitler tek tek uygulamadan gittikçe daha fazla şikayetçi olmaya başladılar.**

Yapı denetim kuruluşları giderek; **bakanlık, belediyeler, yapı sahipleri ve haksız rekabet koşullarının ortaya çıkardığı hizmet bedelleri arasında sıkışıyor, yapı denetimi uygulaması kuruluşlar açısından gittikçe sürdürülemez bir hal almaya başlıyor, başladı bile.**

Öncelikle, siyasi ve uygulayıcı bürokratik mekanizmaların iradeleri bir kez daha gözden geçirilmelidir. **Yapı denetimi konusunun; Yapı Denetimi Yasası'yla birlikte varolan uygulayıcılarla bütüncül bir anlayış içinde değerlendirilmesi gerekmektedir.**

Sağlıksız bir kentleşme ve güvensiz bir yapılaşma olgusunun temelinde bireysel bir faydacılık, ranta dayalı bir anlayış yatmaktadır. Bu noktada, imar hareketlerinde, haksız ve sürdürülemez imar hakkı artırımı kararlarında son derece cömert davranan merkezi ve yerel yönetimler; yapı denetimi konusunda duyarsızlıklarını sürdürmektedirler. “4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkındaki Yasa”ya rağmen, denetim konusundaki duyarsızlık önemli ölçüde sürdürülmeye çalışılmaktadır.

Bu noktada, yapı denetimi sisteminin doğru kurulamamış olması ve yapı denetimi kuruluşlarının tek sorumlu kuruluş olarak görülmesi, sistemin kendi içinde gelişmesini de önemli ölçüde engellemektedir. **Artan biçimde imar mevzuatının bütün olumsuzlukları, yapı denetimi kuruluşlarının üzerine yıkılmaktadır. Bu kadar karmaşık, kendi içinde çelişkiler taşıyan imar mevzuatının bütün olumsuzlukları yapı denetim kuruluşlarının omuzlarına yüklenemez. Yapı denetim kuruluşları bu yükü tek başlarına kaldıramazlar.**

Yapı denetimi uzmanlık isteyen, kolay görünse bile zor bir iş ve süreçtir. Bu nedenle, gereksinmelerin ve problemlerin doğru tanımlanması, etkinliğinin artırılması için yapılması gerekenlerin bir eylem planına dönüştürülmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda yapıya ait proje ve eklerinin, **özellikle statik projelerin yeterli ölçüde incelenmediği, deprem yönetmeliği ve gerekli olan teknik kurallara uygun bir projenin yapılmadığı ve gerekli proje denetiminin de yapılmadığı bilinmektedir.** Yine inşaatlarda standart dışı malzeme kullanımına göz yumulduğu, teknik prosedüre, fen ve sanat kurallarına uygun imalat yapılmasına özen gösterilmediği, **bina sahibinin asıl işveren olduğu bilinmesine karşın, çoğu kez denetim kuruluşlarının belirlenme sürecinde ve uygulama evresinde müteahhitlerin işveren durumuna geldikleri, aynı zamanda kendilerini denetleyecek yapı denetim kuruluşlarını doğrudan seçmeleride, yapı denetiminin ve 4708 Sayılı Yapı Denetimi Yasası'nın ruhuna aykırı bir durumdur.**

Ayrıca, **yapı denetim kuruluşları arasında oluşan haksız rekabet koşullarının da,** gerekli denetimin yapılmasının yok sayılmasına neden olduğu da bilinmektedir.

Bu olumsuzlukların giderilmesi, güvenli yapı üretimi açısından son derece önemli bir konudur. Yapı denetimi sürecinde ortaya çıkan olumsuzlukların giderilmesi için **4708 Sayılı Yapı Denetimi Yasası'nda ve ilgili mevzuatta gerekli değişikliklerin yapılması gerekir.** Ayrıca, **ilgili idarelerinde gerekli denetim mekanizmalarını çalıştırarak sistemin oturmasına katkı sağlamaları gerekir.**

Bu bağlamda denetim ücretlerinin günün koşullarına uygun hale getirilmesi, mesleki sorumluluk sigortasının zorunlu olması ve yapı üretim sürecinin her aşamasında sigorta güvencesinin sağlanması, yapı denetim

sürecinde yer alan her sorumlunun denetim yaptığı alandan sorumlu tutulması da dikkate alınması gereken konulardan birisidir.

Can ve mal güvenliğinin sağlanması yapı denetiminin en önemli konusu olmakla birlikte, tüketicilerin beklentileri açısından da önem taşımaktadır.

Bu anlayış doğrultusunda amaca ulaşabilmek için üretim sürecinin her aşamasında iş ve işlemlerin doğru ve mevzuata uygun yapılması, üretim sürecinde yer alan tüm paydaşların görevlerini yerine getirmesi de son derece önemli bir konudur. **Yine güvenli, kaliteli ve sağlıklı bir yapıya olan taleple tüketici kitlesinin bilinç düzeyi arasında yakın bir ilişkinin olduğunun da altını çizmek gerekir.**

Ayrıca, yapı denetiminin sürekliliği, bütünselliği ve hizmet kalitesinin sağlanması her durumda istenilen, herkesçe benimsenen bir hizmet alanı olarak görülmelidir.

Özellikle yapı denetiminde istenilen sonuca ulaşabilmesi için, **meslek insanlarıyla birlikte ilgili kurum ve idarelerin mutlaka etik bir davranış göstermeleri, yapı denetiminin önemi açısından bir farkındalığın yaratılması, güvenli yapı üretimine yönelik bir kültürün oluşmasına katkı sağlamakta öncelikler arasında olmalıdır.**

Yapı denetimi sürecinde, mal sahibi ile denetim hizmeti üretenler arasındaki **hizmet bedelinin karşılanması geçmişten bu yana en zayıf halka olarak bilinmektedir.** Bu nedendir ki, yapı denetimi ile ilgili olarak **hizmet bedelinin üçüncü şahıslar tarafından ödenmesi, yani mal sahibi ile yapı**

denetim kuruluşu arasındaki parasal ilişkinin ortadan kaldırılması, Odamız tarafından da savunulan ve önemsenen önemli bir konudur.

Bu bağlamda, **4708 sayılı Yapı Denetim Yasası'nın** temel öngörüləri arasında olan, **"denetim hizmet bedellerinin"** ilgili idareye yatırılmasının kayıt altına alınmış olması istediğimiz bir durumdur.

Bu noktada uzunca bir süredir varolan ve son günlerde daha çok gündeme gelen yapı denetimine ilişkin hizmet bedellerinin ödenmemesi konusu, **yapı denetimi kuruluşlarını ve bu kuruluşlarda çalışan meslek insanlarını zor duruma düşürmüştür.**

Mal sahipleri tarafından ilgili belediyenin ilgili bölümüne "Yapı Denetimi Hizmet Bedeli" olarak yatırılan bu paralar, ilgili belediyeler tarafından amaç dışı olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle, yapı denetimi kuruluşlarına hak etmiş oldukları yapı denetimi hizmet bedelleri ödenmeyerek geciktirilmektedir.

Belediyeler veya ilgili idareler yapı denetim kuruluşunun birer ortağı gibi davranamazlar, davranmamalıdır ve da.

Son günlerde sıkça gündeme gelen ve yapı denetim kuruluşlarını çok zor duruma düşüren bu haksız ve yasadışı tutuma **ilgili idarelerin** son vermelerini, **yapı denetimi hizmet bedellerinin bekletilmeden en kısa zamanda yapı denetim kuruluşlarına ödenmesini diliyoruz ve bekliyoruz.** 18.02.2010.

Cemal GÖKÇE

*İnşaat Mühendisleri Odası
İstanbul Şube Başkanı*